

N:o 38.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 20 mars 1906.
— — — — Andra Kammaren den 21 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande antagande af lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

(Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 1.)

Till Konungen.

I sin till innevarande Riksdag afgifna ämbetsberättelse har justitieombudsmannen hemställt,

1:o) att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag

angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Äskar någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hjälp i rättegången, och säger han sig ej själf kunna biträde anskaffa, förordne Konungens befallningshafvande lämplig person att honom vid rätten biträda. Kommer den, som till biträde förordnats, ej vid rannsakingen tillstådes,

eller framställes först vid rätten begäran om biträde, varde biträde af rätten förordnad, om lämplig person finnes att tillgå. Ej må den omständigheten att biträde ej kan af rätten anskaffas utgöra hinder mot rannsakingens företagande. Innan biträde blifvit i målet hördt, må dock icke mot den häktades bestridande slutligt utslag af rätten meddelas.

2 §.

Vill häktad ej såsom rättegångsbiträde använda den, som därtill förordnats, äger han ej ånyo förordnande påkalla, där ej rätten finner honom hafva giltig anledning att med den förordnade ej åtnöjas.

3 §.

Varder häktad, som biträde erhållit, under rannsakingen lösgifven, upphøre det för biträdet meddelade förordnande.

4 §.

Rättegångsbiträde, hvarom i denna lag sägs, njute skälig ersättning af allmänna medel, efter ty rätten bestämmer. Beslut om sådan ersättning gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall utan afgift genast tillhandahållas biträdet. I slutliga utslaget pröfve rätten, huruvida ersättningen skall till statsverket återgäldas, vare af sig allmän åklagare eller af enskild part. Ej må åklagare eller målsägande därtill förpliktas i annat fall, än då åtalet blifvit utan skäl anställdt, ej heller den tilltalade, där han ej varder till ansvar i målet dömd.

Genom denna lag göres ej ändring i hvad som förordnats uti 12 § i lagen den 14 juni 1901 om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

2:o) att, vid bifall till hvad sålunda blifvit under 1:o) hemställdt, Riksdagen måtte medgifva, att af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter måtte utgå den kostnad, som enligt den föreslagna lagen kan drabba statsverket.

Det af justitieombudsmannen till Riksdagens pröfning framlagda lagförslaget öfverensstämmer i hufvudsak med Eders Kungl. Maj:ts vid 1904 års riksdag i ämnet framställda förslag. Sedan justitieombudsmannen uti sin ifrågavarande framställning redogjort för tillkomsten af sistberörda förslag och dess behandling i Riksdagen samt erinrat, att den då väckta frågan genom kamrarnas olika beslut för den riksdagen förfallit, yttrar justitieombudsmannen, under åberopande af hvad förut anförts till stöd för behöfligheten af den föreslagna reformen, i hufvudsak följande: Enligt hans uppfattning torde det icke inom den svenska straffprocessen, sådan densamma blifvit enligt lag och rättssed bestämd, vara tillbörligen sörjdt därför, att i gröfre brottmål den tilltalades rättmätiga intressen blefve på ett tillfredsställande sätt tillgodosedda, och särskildt torde detta gälla för det fall, att den tilltalade vore häktad. Man finge betänka, att det vore af vikt, att alla omständigheter, som äro till förmån för den tilltalade, blefve under processen framhållna och vederbörligen belysta, ej blott på det att en oskyldig ej måtte blifva dömd till ansvar och den skyldige ej straffad hårdare än hans brott förtjänat, utan äfven på det att rannsakingar ej måtte i onödan utdragas på längden, på det att icke först efter klagomål i högre instans den oskyldige måtte undgå straff eller den skyldige få sin brottslighet riktigt bedömd, och på det att den oskyldige verkligen måtte blifva af domstolen frikänd, så att det ej om honom i utslaget komme att heta, att, oaktadt omständigheter och liknelser mot honom förekommit, han ej kunnat åt saken fällas.

Sant vore väl, att om denna reform torde gälla detsamma som om åtskilliga andra ifrågasatta partiella reformer på straffprocessens område, nämligen att den icke kunde på ett fullt lämpligt sätt genomföras utan i samband med en total reform af straffprocessen i modern riktning, och de anmärkingar, som ur denna synpunkt blifvit inom högsta domstolen framställda mot det vid 1904 års riksdag framlagda förslaget, förtjänade därför det allra största afseende. En reform af sist omnämnda beskaffenhet syntes emellertid allt fortfarande ej vara att förvänta inom en öfverskådlig framtid. Vikten och angelägenheten af att någon förändring till det bättre vidtoges på det ifrågavarande området af straffprocessen vore enligt justitieombudsmannens mening så stor, att man borde låta fara de betänkligheter, som, på grund af nyss berörda omständigheter, kunde hysas emot en partiell reform, samt tillse, hvad som under nuvarande förhållanden lämpligen kunde åtgöras.

Riksdagen har också funnit saken vara af den stora vikt och betydelse, att densamma syntes Riksdagen icke böra förfalla, utan nu i någon mån komma till lösning; och har Riksdagen härvid icke kunnat undgå att taga hänsyn till den omständigheten, att justitieombudsmannen, hvars verksamhet torde hafva förskaffat honom särskild erfarenhet och insikt på detta område, funnit sig manad att i kraft af sitt ämbete påkalla Riksdagens uppmärksamhet för frågan. En lagstiftning af ofvan antydda art torde också utan tvifvel hafva allmänna meningens för sig.

Riksdagen har emellertid ansett det vara lämpligt att framgå med försiktighet på den nu föreslagna vägen, och då frågan i allt fall torde hafva sin största betydelse beträffande gröfre brott, har Riksdagen funnit rätten för tilltalad att erhålla rättegångsbiträde böra begränsas till dem, som hållas häktade såsom misstänkta för brott, hvarå kan följa dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, eller sålunda en begränsning till de fall, då häktningsätgården är i lag ovillkorligen föreskrifven.

Början af 1 § i den föreslagna lagen skulle sålunda erhålla följande lydelse: »Äskar någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hvarå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, efter lag följa kan, hjälp i rättegången, och säger han sig ej själf» etc. Emot den af justitieombudsmannen föreslagna lagens bestämmelser i öfrigt har Riksdagen icke funnit något att erinra; och har Riksdagen i fråga om sättet, hvarpå den kostnad, som genom antagande af ifrågavarande lag kommer att drabba statsverket, föreslagits böra utgå, ej heller funnit anledning till någon erinran.

Riksdagen får alltså för Eders Kungl. Maj:t tillkännagifva,

1:o) att Riksdagen, i anledning af justitieombudsmannens ifrågavarande framställning, för sin del antagit följande

Lag

angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Äskar någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hvarå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, efter lag följa kan,

hjälp i rättegången, och säger han sig ej själf kunna biträde anskaffa, förordne Konungens befallningshafvande lämplig person att honom vid rätten biträda. Kommer den, som till biträde förordnats, ej vid rannsakingen tillstådes, eller framställes först vid rätten begäran om biträde, varde biträde af rätten förordnadt, om lämplig person finnes att tillgå. Ej må den omständigheten, att biträde ej kan af rätten anskaffas, utgöra hinder mot rannsakingens företagande. Innan biträde blifvit i målet hört, må dock icke, mot den häktades bestridande, slutligt utslag af rätten meddelas.

2 §.

Vill häktad ej såsom rättegångsbiträde använda den, som dertill förordnats, äger han ej ånyo förordnande påkalla, där ej rätten finner honom hafva giltig anledning att med den förordnade ej åtnöjas.

3 §.

Varder häktad, som biträde erhållit, under rannsakingen lösgifven, upphøre det för biträdet meddelade förordnande.

4 §.

Rättegångsbiträde, hvarom i denna lag sägs, njute skälig ersättning af allmänna medel, efter ty rätten bestämmer. Beslut om sådan ersättning gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall utan afgift genast tillhandahållas biträdet. I slutliga utslaget pröfve rätten, huruvida ersättningen skall till statsverket återgäldas, vare sig af allmän åklagare eller af enskild part. Ej må åklagare eller målsägande därtill förpliktas i annat fall, än då åtalet blifvit utan skäl anställdt, ej heller den tilltalade, där han ej varder till ansvar i målet dömd.

Genom denna lag göres ej ändring i hvad som förordnats uti 12 § i lagen den 14 juni 1901 om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

och 2:o) att, Riksdagen medgifvit, att af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter må utgå den kostnad, som enligt den af Riksdagen sålunda antagna lagen kan drabba statsverket.

Stockholm den 21 mars 1906.

Med undersåtlig vördnad.
